

Αγοράζοντας Υπεύθυνα

Οδηγός για αγορές από αναπτυσσόμενες χώρες

Ιούνιος 2006

Εισαγωγή

Οι αγοραστές (έμποροι και καταναλωτές) λειτουργούν σε ένα περιβάλλον όλο και πιο ανταγωνιστικό και γεμάτο προκλήσεις. Ωστόσο ορισμένες πρόσφατες τάσεις που σημειώνονται στις αγοραστικές συνήθειες μπορούν αθέλητα να απειλήσουν τη σταθερότητα και την αποδοτικότητα των εμπορικών δραστηριοτήτων των προμηθευτών από τις οποίες και οι ίδιοι οι αγοραστές εξαρτώνται.

Η πραγματοποίηση αγορών μπορεί να έχει ισχυρό αντίκτυπο στους προμηθευτές ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στον κόσμο, 1,2 δισεκατομμύρια άτομα ζουν με λιγότερο από ένα δολάριο τη μέρα και η επιβίωση της πλειοψηφίας αυτών εξαρτάται από τη γεωργία ενώ άλλοι απασχολούνται στον βιομηχανικό τομέα. Η δυνατότητα πώλησης προϊόντων σε διεθνείς αγορές είναι ιδιαίτερα σημαντική για εκατομμύρια ανθρώπων.

Η ανάγκη παροχής ποιοτικών προϊόντων, σε κατάλληλο χρόνο και τιμή, χωρίς όμως τη δημιουργία κρυμμένου εσωτερικού κόστους έχει θεμελιώδη σημασία για τη βελτίωση του εμπορίου. Ο κίνδυνος δημιουργίας κακής εταιρικής φήμης και ο στόχος για ακεραιότητα της εμπορικής δραστηριότητας σε μακροπρόθεσμη βάση έχουν αποτελέσει κίνητρα επανεξέτασης των πρακτικών ορισμένων μεγάλων εταιριών.

Με ποιο τρόπο οι αγοραστές από την πλευρά τους θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις αγορές τους έτσι ώστε τελικά να καταστήσουν πιο αποδοτική την εμπορική τους δραστηριότητα αλλά και εκείνη των ξένων προμηθευτών τους; Είναι εφικτή η επίτευξη ενός τέτοιου στόχου; Είναι δυνατόν να περιμένει κανείς ότι οι εταιρίες θα υιοθετήσουν μία πιο υπεύθυνη στάση απέναντι στο εμπόριο;

Αυτή η έκδοση επιχειρεί να δώσει απαντήσεις σε όλα αυτά τα ερωτήματα. Αναλύει τις δραστηριότητες αγορών και προσπαθεί να δώσει μία απάντηση για το τι μπορεί να σημαίνει «αγοράζω υπεύθυνα». Μέσω της ανάλυσης 4 περιπτώσεων: εμπόριο μπανάνας, καφέ, βαμβακιού και ειδών ένδυσης και τέλος του τσαγιού, προτείνει τρόπους με τους οποίους οι εταιρίες μπορούν να αξιολογήσουν και στη συνέχεια να βελτιώσουν τις αγορές τους. Αναγνωρίζει επίσης, ότι δεν είναι δυνατόν να αναμένονται όλα μόνο από τις εταιρίες και αναφέρεται λίγο πιο συγκεκριμένα στο ρόλο τον οποίο θα μπορούσαν να παίξουν οι ίδιες οι κυβερνήσεις.

Δεν υπάρχουν εύκολες απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η δημοσίευση αυτή μπορεί απλά να θεωρηθεί ως ένα έγγραφο διαβούλευσης. Η έκδοση αυτή αποτελεί μέρος ενός προγράμματος που υλοποιήθηκε από 4 ευρωπαϊκές οργανώσεις του δίκαιου και αλληλέγγυου εμπορίου, της Traidcraft (Ηνωμένο Βασίλειο), Ideas (Ισπανία), της Ctm altormercato (Ιταλία) και της Oxfam Wereldwinkels (Βέλγιο), και έχει ως στόχο την έναρξη ενός διαλόγου γύρω από αυτά τα θέματα αλλά και την ανάπτυξη ορισμένων κατευθυντήριων προτάσεων οι οποίες μπορούν να ωθήσουν τις εταιρίες στην υιοθέτηση της ιδέας του υπεύθυνου εμπορίου.

Προμήθειες από αναπτυσσόμενες χώρες;

Τα σχόλια και οι προτάσεις σας σχετικά με αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες είναι ευπρόσδεκτα.

Αγορές και φτώχεια: έχουν κάποια σχέση;

Τα προς το ζην εκατομμυρίων ανθρώπων από αναπτυσσόμενες χώρες εξαρτώνται από διεθνείς αγοραστές. Πολλές εταιρίες αναγνωρίζουν τη μεγάλη τους ευθύνη σε αυτόν τον τομέα και έχουν ήδη επιχειρήσει δράσεις με σκοπό να εμποδίσουν την εφαρμογή πρακτικών εκμετάλλευσης στην αλυσίδα της παραγωγής τους. Αυτή τη στιγμή, ορισμένες εταιρίες εφαρμόζουν κανόνες καλής πρακτικής ως προς τους προμηθευτές τους. Παρ' όλα αυτά όμως, αρκετά συχνά οι ίδιες οι πρακτικές των αγορών τους μπορούν να εμποδίσουν τις ίδιες τους τις προσπάθειες για την εφαρμογή αυτών των κανόνων, έχοντας ως αποτέλεσμα καταστρεπτικές συνέπειες για τους φτωχότερους παραγωγούς. Αντίθετα, αν οι εταιρίες έκαναν συγκεκριμένα βήματα με σκοπό να υιοθετήσουν την ιδέα ενός πιο υπεύθυνου εμπορίου, οι συνθήκες εργασίας θα βελτιώνονταν, τα δικαιώματα των εργαζομένων θα γινόταν σεβαστά, το δικαίωμα των παραγωγών σε μια αξιοπρεπή ζωή θα γινόταν πραγματικότητα, η περιβαλλοντική καταστροφή και το κόστος των αγορών θα μειωνόταν. Η αυξανόμενη συγκέντρωση δύναμης σε ορισμένους "κρίκους" της αλυσίδας της παραγωγής μπορεί να αποδυναμώσει τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης των φτωχότερων παραγωγών. Η διαπίστωση αυτή αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα στον αγοραστικό τομέα σε σχέση με άλλα πεδία. Η ισχυρή ανταγωνιστική φύση των αγορών ασκεί πιέσεις τόσο στους αγοραστές όσο και στους προμηθευτές. Στις περισσότερες περιπτώσεις είναι οι γεωργοί και οι εργάτες αυτοί που υποφέρουν περισσότερο.

Η πίεση που ασκείται στους αγοραστές

Οι εφαρμοζόμενες πρακτικές των αγορών περιλαμβάνουν τα εξής τρία χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν ορισμένες φορές χωρίς να είναι σκόπιμο να επιδράσουν αρνητικά στην ποιότητα των προϊόντων, στα εισοδήματα των προμηθευτών και στην ύπαρξη καλών συνθηκών εργασίας:

- Ανάγκη γρήγορης παραγωγής.
- Ευελιξία απόκρισης στις ανάγκες της εμπορικής ζήτησης ή στις ανάγκες των πελατών (συμπεριλαμβανομένων των εποχικών αιχμών των παραγγελιών).
- Συνεχής έρευνα για χαμηλότερες τιμές και καλύτερες συνθήκες αγοραπωλησιών.

Η πίεση που ασκείται στους προμηθευτές

Η ανταπόκριση σε αυτές τις πιέσεις είναι εκείνη η οποία οδηγεί τους αγοραστές στο να τείνουν να μεταφέρουν τους κινδύνους που προκύπτουν στους προμηθευτές τους. Οι αλυσίδες αγορών οι οποίες είναι διαχειριζόμενες κατά κύριο λόγο από τους αγοραστές θέτουν συγκεκριμένους όρους στους προμηθευτές. Οι πιέσεις για ταχύτητα και ευελιξία αποτελούν σοβαρά εμπόδια για τη βελτιστοποίηση του προγραμματισμού των δραστηριοτήτων των προμηθευτών. Πιο συγκεκριμένα:

- Λίγοι προμηθευτές εισπράττουν προκαταβολή τη στιγμή πραγματοποίησης των παραγγελιών. Η πληρωμή των παραγγελιών μπορεί να πραγματοποιηθεί πολύ αργότερα από τη στιγμή της λήψης τους. Άλλες παραγγελίες μπορούν να πραγματοποιούνται με την προϋπόθεση της "πώλησης ή της επιστροφής".
- Πολλοί προμηθευτές, ιδιαίτερα στη βιομηχανία τροφίμων, δεν συνεργάζονται βάσει γραπτών συμβολαίων με τους αγοραστές τους αλλά αντίθετα βασίζονται σε προφορικές συμφωνίες.

Οι προμηθευτές πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτοι απέναντι στην αντιμετώπιση των αλλαγών στις παραγγελίες, των αυξήσεων ή μειώσεων, των ακυρώσεων τους, και των αλλαγών στις ημερομηνίες παράδοσης, οι οποίες αρκετά συχνά πραγματοποιούνται τελευταία στιγμή.

Μελέτη εμπορικού παραδείγματος (business case): οι υπεύθυνες αγορές

1. Οι βιώσιμες εμπορικές δραστηριότητες έχουν ανάγκη από μακροχρόνια συνεργασία με τους προμηθευτές.

Οι επιτυχημένες προμήθειες αποτελούν τα θεμέλια αποτελεσματικότητας μιας εταιρίας. Η ικανότητα των αγοραστών να εξασφαλίσουν στην εταιρία τους τη διεξαγωγή μιας ομαλούς παραγωγικής διαδικασίας εξαρτάται από την βιωσιμότητα και από την αποτελεσματικότητα των προμηθευτών τους. Ωστόσο, ορισμένες πρακτικές προμηθειών μπορούν εκ των πραγμάτων να θέσουν σε κίνδυνο τις βάσεις για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας ομαλής διαδικασίας, επιδρώντας αρνητικά στην αποτελεσματικότητα των προμηθευτών και στην εξασφάλιση της ευημερίας των εργαζομένων. Κάτι τέτοιο μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση εργασίας και τη μείωση της παραγωγικότητας, οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν σε υποβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων, στην καθυστέρηση παράδοσης των παραγγελιών και σε επιπρόσθετα κόστη για την ίδια την εταιρία. Επιπλέον, τίθεται σε κίνδυνο η μακροπρόθεσμη προμήθεια προϊόντων ποιότητας από την ίδια πηγή τροφοδοσίας.

2. "Αδίκες" προμήθειες αυξάνουν τον κίνδυνο δημιουργίας μιας αρνητικής εταιρικής εικόνας.

Οι καταναλωτές γίνονται συνεχώς πιο προσεκτικοί σχετικά με τα θέματα που αφορούν την πηγή προέλευσης των προϊόντων και τον τρόπο βιομηχανικής παραγωγής τους. Η ταχεία αύξηση του δίκαιου εμπορίου, ακόμα και σε κορεσμένες αγορές, 40% ανά έτος στο Ηνωμένο Βασίλειο, και 20% σε άλλες 18 ευρωπαϊκές χώρες, αποτελεί μια απόδειξη αυτής της διαπίστωσης. Οι εταιρίες οι οποίες συνεργάζονται με προμηθευτές οι οποίοι δε σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, διατρέχουν τον κίνδυνο να έρθουν αντιμέτωπες με το πρόβλημα δημιουργίας μιας αρνητικής εταιρικής εικόνας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι πελάτες να μπορούν να πραγματοποιήσουν τη διάκριση ανάμεσα στους αγοραστές/εμπόρους και στους προμηθευτές, και κατά συνέπεια σημαντικοί αγοραστές/έμποροι όπως η εταιρία Nike για παράδειγμα, να μπορούν να είναι υπόλογοι για τις πρακτικές που υιοθετούν οι προμηθευτές τους.

"Τα προϊόντα Nike έγιναν συνώνυμα των μισθών για σκλάβους, των υποχρεωτικών υπερωριών και της αυθαίρετης εκμετάλλευσης."

Phil Knight, πρόεδρος Nike

Μελέτες περιπτώσεων: μπανάνες, βαμβάκι, είδη ένδυσης, καφές, τσάι.

Η ανάλυση των μελετών περιπτώσεων που ακολουθεί φανερώνει το γεγονός ότι η αλυσίδα της παραγωγής μπορεί να επηρεάσει τον πληθυσμό των αναπτυσσόμενων χωρών. Τα συγκεκριμένα παραδείγματα επιλέχθηκαν επειδή θέτουν διαφορετικούς προβληματισμούς στους ευρωπαίους αγοραστές. Ακόμη και αν οι προμήθειες είναι διαφορετικές σε καθεμιά από τις περιπτώσεις, υπάρχουν κοινοί γενικοί άξονες που μας βοηθούν να κατανοήσουμε την έννοια του «υπεύθυνου εμπορίου». Στη συνέχεια αναφέρονται ορισμένα χαρακτηριστικά του διεθνούς εμπορίου, στα οποία τόσο οι αγοραστές όσο και οι προμηθευτές αγωνίζονται να ανταποκριθούν. Υπάρχουν προφανώς και άλλοι παράμετροι του διεθνούς εμπορίου οι οποίοι δεν αναφέρονται, ωστόσο είναι εξίσου σημαντικοί.

Οικονομικοί παράγοντες

- Πλεόνασμα προσφοράς στη διεθνή αγορά η οποία προκαλεί μείωση και αστάθεια των τιμών.
- Αγοραστική δύναμη που συγκεντρώνεται στα “χέρια” εμπορικών εταιριών, εμπόρων λιανικής πώλησης και επωνύμων εταιριών.

Κοινωνικές και περιβαλλοντικές αυθαιρεσίες κατά την αλυσίδα της παραγωγής

- Ασταθείς σχέσεις ανάμεσα στους εργαζομένους, στους παραγωγούς και στους αγοραστές.
- Αύξηση της φτώχειας των μικρών καλλιεργητών.
- Έλλειψη συνδικαλιστικής ελευθερίας και δικαιώματος συλλογικής διαπραγμάτευσης.
- Κακές συνθήκες εργασίας: υπερωρίες και ακανόνιστο πρόγραμμα απασχόλησης.
- Διακρίσεις και σεξουαλικές παρενοχλήσεις εργαζομένων.
- Έλλειψη διαβούλευσης σχετικά με τους κινδύνους εργασίας και τη σύναψη συμβολαίων.
- Ανεπαρκής ασφάλεια και υγιεινολογική περίθαλψη.
- Αποψίλωση των δασών, μείωση της βιοποικιλότητας και υποβάθμιση της ποιότητας του εδάφους.
- Επικίνδυνη χρήση φυτοφαρμάκων.
- Ρύπανση των υδάτων.

Μπανάνες.

Χαρακτηριστικά της παραγωγικής αλυσίδας:

Σύντομη και άμεση παραγωγική αλυσίδα, τα κύρια χαρακτηριστικά της οποίας προκύπτουν από τη διαχείριση ενός φθαρτού προϊόντος.

Περιβάλλον παραγωγής: Πολλές χώρες-παραγωγοί στηρίζονται οικονομικά σε πολύ μεγάλο βαθμό στην πώληση των μπανανών. Περίπου το 80% των παγκοσμίων εξαγωγών παράγονται σε μεγάλες εντατικές φυτείες στη Λατινική Αμερική την Δυτική Αφρική και τις Φιλιππίνες. Λιγότερο από το 10% των παγκοσμίων εξαγωγών παράγονται από οικογενειακές επιχειρήσεις και συλλέγονται χειρονακτικά.

Χαρακτηριστικά τομέα: Εκτεταμένη αγορά: οι μπανάνες είναι το πιο διαδεδομένο φρούτο σε παγκόσμιο επίπεδο. Πέντε εταιρίες ελέγχουν το 86% του παγκόσμιου εμπορίου. Η δομή ορισμένων εταιριών διαθέτει κάθετα χαρακτηριστικά ενσωμάτωσης. Η σημασία των σούπερ μάρκετς έχει αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό: για πολλούς παραγωγούς τα σούπερ μάρκετς αποτελούν το μοναδικό κανάλι πώλησης του προϊόντος.

Επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες: Οι πληρωμές των αγοραστών, των καλλιεργητών και των προμηθευτών μπορούν να διαφοροποιούνται σημαντικά ανάλογα με την περιοχή και τον τύπο παραγωγής.

Πρακτικές υπεύθυνων αγορών μπορούν να κάνουν τη διαφορά:

Υπάρχουν ορισμένα παραδείγματα εταιριών που προσανατολίζονται στην εφαρμογή συστημάτων πιστοποίησης της παραγωγής των μπανανών με βάση κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια. Η αλλαγή αυτή προέκυψε από την αναγνώριση της σημασίας που μπορεί να έχει μια τέτοια πιστοποίηση όσον αφορά την βελτίωση της απόδοσης των παραγωγών και τη μείωση του κινδύνου δημιουργίας μιας αρνητικής φήμης για τις ίδιες τις εταιρίες.

“Μπανάνα split”: Κάλυψη κόστους και περιθώρια κέρδους στην αλυσίδα προμηθειών για μια μπανάνα τελικής τιμής 1,50 ευρώ από το Έκουαδόρ.

Πηγή: Banana Link. Βασίζεται στις τιμές του Ιουνίου 2000¹.

Βαμβάκι και είδη ρουχισμού

Χαρακτηριστικά παραγωγικής αλυσίδας: Εκτενής και δύσκολο να σκιαγραφηθεί.

Περιβάλλον παραγωγής: Βασικός οικονομικός τομέας για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Προσφέρει απασχόληση σε εκατομμύρια ανθρώπους στην Αφρική. Η πλειοψηφία όμως από αυτούς δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει τα αναγκαία προς το ζην εξαιτίας της υπερπροσφοράς, των επιδοτήσεων και της πώλησης των προϊόντων σε τιμές κάτω του κόστους στις ανεπτυγμένες χώρες. Τα έσοδα από τις εξαγωγές ειδών ρουχισμού υπερέβη το 50% των συνολικών εσόδων από τις εξαγωγές στην Καμπότζη, το Μπαγκλαντές, τη Δομινικανή Δημοκρατία και τη Σρι Λάνκα το 2001. Η μεταποίηση και η ραφή των ειδών ένδυσης απαιτεί εντατική εργατική εργασία. Η διαμόρφωση της προσφοράς είναι ασταθής επειδή οι επενδύσεις (κυρίως οι ασιατικοί) μεταφέρονται σε νέες χώρες αναζητώντας χαμηλότερο εργατικό κόστος.

Χαρακτηριστικά τομέα: Παγκοσμίως τα έσοδα για την αγορά ρουχισμού το 2000 ανήλθαν σε 800 δισεκατομμύρια ευρώ, το 1/3 από τα οποία αντιστοιχούσε στη Δυτική Ευρώπη². Στα τέλη της δεκαετίας του '90, το 70% των πωλήσεων των ειδών ρουχισμού στη Δυτική Ευρώπη γίνονταν μέσω διαφορετικών εμπόρων λιανικής πώλησης. Οι μεσάζοντες αποκτούν ένα ρόλο-κλειδί στην τροφοδότηση των εμπόρων λιανικής πώλησης και των πολυκαταστημάτων με είδη ρουχισμού.

Επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες: Οι καλλιεργητές βαμβακιού στη Δυτική και Κεντρική Αφρική αγωνίζονται για την επιβίωση τους. Το μεγαλύτερο μέρος της εργατικής προσπάθειας για την παραγωγή ειδών ρουχισμού πραγματοποιείται από γυναίκες οι οποίες σπάνια λαμβάνουν ένα μισθό ο οποίος να τους επιτρέπει να ζήσουν αξιοπρεπώς. "Οι αγοραστές πιέζουν τις βιομηχανίες/βιοτεχνίες για την απόκτηση προϊόντων ποιότητας που παράγονται στο συντομότερο δυνατό χρόνο. Η πλειοψηφία αυτών των βιομηχανιών/βιοτεχνιών δεν έχει τα μέσα και την ικανότητα διαχείρισης αυτής της κατάστασης και κατά συνέπεια μεταφέρουν την πίεση στους εργαζόμενους τους, τους οποίους και εκμεταλλεύονται. Είναι ο μόνος τρόπος που έχουν στη διάθεση τους για να παραμείνουν στην αγορά". Rosey Hurst, διευθυντής Impactt, σύμβουλος παραγωγικών αλυσίδων/αλυσίδων αγορών (supply chain consultancy)³

Πρακτικές υπεύθυνων αγορών μπορούν να κάνουν τη διαφορά: 12 πολυεθνικές εταιρίες συμμετέχουν σε ένα φόρουμ βασισμένο στη Συμφωνία Multi-Fibre (MFA), αναπτύσσοντας ένα σχέδιο επανεξέτασης των πρακτικών αγορών τους. "Οι πρακτικές των αγορών θα πρέπει να επανεξεταστούν μέσω συμμετοχικών διαδικασιών για τη διασφάλιση μιας δίκαιης τιμής απόκτησης των προϊόντων και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων που προκαλούνται στους προμηθευτές, κυρίως εξαιτίας του μη ρεαλιστικού προγραμματισμού των αποστολών των προϊόντων". Μπαγκλαντές, Εθνικό MFA φόρουμ action point⁵

Καφές

Χαρακτηριστικά παραγωγικής αλυσίδας: Εκτενής και δύσκολο να σκιαγραφηθεί. Οι παρούσες τιμές της πρώτης ύλης (των κόκκων του καφέ) είναι προσαρμοσμένες στις μελλοντικές απαιτήσεις του εμπορίου.

Περιβάλλον παραγωγής: Ο καφές καλλιεργείται σε περισσότερο από 70 τροπικές χώρες, δημιουργεί εργασία για 25 εκατομμύρια μικρών παραγωγών οι οποίοι συχνά έχουν περιορισμένες εμπορικές εναλλακτικές λύσεις.

Χαρακτηριστικά τομέα: Η προσφορά είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση. Ο καφές καταναλώνεται κατά κύριο λόγο στις ανεπτυγμένες χώρες. Το 2000 οι 10 πιο μεγάλες εταιρίες καβουρντίσματος του καφέ εμπορεύτηκαν το 63% της ποσότητας του καφέ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες: Οι τιμές του καφέ έφτασαν το κατώτατο επίπεδο των τελευταίων 30 χρόνων. Τα περιθώρια κέρδους των παραγωγών μειώθηκαν εξαιτίας της αυξανόμενης αγοραστικής δύναμης των καφεκοπτείων.

Πρακτικές υπεύθυνων αγορών μπορούν να κάνουν τη διαφορά:

- Μια εταιρία καβουρντίσματος εξετάζει την εφαρμογή του πλαισίου πιστοποίησης της Rainforest Alliance. Κάποια άλλη προώθησε πιστοποίηση δικαίου εμπορίου.
- Οι εταιρίες καβουρντίσματος αποδέχθηκαν τον Κοινό Κώδικα των ενδιαφερομένων της Πρωτοβουλίας της Κοινότητας του Καφέ, η οποία δημιούργησε ένα κοινό κώδικα για τη βιομηχανία του καφέ⁴.

Τσάι

Χαρακτηριστικά παραγωγικής αλυσίδας: Αρκετά εκτενής, εύκολο να σκιαγραφηθεί.

Περιβάλλον παραγωγής: Η Κίνα, η Ινδία, η Κένυα και η Σρι Λάνκα είναι οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς: σε κάθε μία από αυτές τις χώρες αντιστοιχεί περισσότερο από το 10% της παγκόσμιας παραγωγής τσαγιού. Η συλλογή του τσαγιού απαιτεί εντατική χειρωνακτική εργασία. Στην Ινδία η παραγωγή τσαγιού είναι ο δεύτερος σημαντικότερος τομέας της οικονομίας όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Παρέχει εργασία σε περισσότερο από 1,2 εκατομμύρια μόνιμων εργαζομένων.

Χαρακτηριστικά τομέα: Υπερπροσφορά: Η παγκόσμια ζήτηση αυξάνεται κατά 1% ανά έτος ενώ η προσφορά περίπου κατά 2%. Εφτά εταιρίες κάθετης δομής ελέγχουν το 85% της παραγωγής του τσαγιού μέσω των εργοστασίων τους και των φυτειών τους. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, που αποτελεί μια από τις βασικότερες αγορές για το τσάι, περισσότερο από το 90% της λιανικής πώλησης του πραγματοποιήθηκε το 2003 μέσω των σούπερ μάρκετς.

Επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες: Η τιμή πώλησης του προϊόντος στους καταναλωτές από το 2002 μειώθηκε κατά το 1/5 το 2005 δηλαδή η τιμή αυτή έφτασε τα 1,92 ευρώ. Οι τιμές αγοράς του προϊόντος από τους προμηθευτές μειώθηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό.

Πρακτικές υπεύθυνων αγορών μπορούν να κάνουν τη διαφορά: Αναγνωρίζοντας τη σημασία της βιωσιμότητας των εμπορικών δραστηριοτήτων των προμηθευτών, ορισμένες εταιρίες για τη ανάμιξη τσαγιού, επιδοτούν την καλλιέργεια του τσαγιού ή εμπορεύονται με βάση μια ελάχιστη τιμή για το τσάι προκειμένου να εξασφαλίσουν την κάλυψη από την πλευρά των προμηθευτών των ζητούμενων προδιαγραφών⁶.

Τι σημαίνει προμηθεύομαι υπεύθυνα;

Χαρακτηριστικά της υπεύθυνης κατανάλωσης στις διεθνείς αλυσίδες παραγωγής.

Οι αγοραστές λειτουργούν σε ένα περιβάλλον συνεχών αλλαγών όσον αφορά την προσφορά και τη ζήτηση και συνήθως αυτοί αποτελούν μόνο ένα τμήμα μιας εκτενέστερης αλυσίδας παραγωγής. Μπορούν να διευκολύνουν ή να εμποδίσουν την επίτευξη των κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων στην αλυσίδα αυτή, παρ'όλα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως οι μοναδικοί υπόλογοι. Η σημασία τους ωστόσο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Μέσω μιας ευρείας διαβούλευσης καταγράψαμε τις διαφορετικές αντιλήψεις που επικρατούν σχετικά με το περιεχόμενο του όρου των υπεύθυνων αγορών, οι οποίες παρουσιάζονται στη διπλανή στήλη.

Οι υπεύθυνες αγορές θα πρέπει να καθιστούν ικανή την επίτευξη βελτιώσεων σε επίπεδο προμηθειών έτσι ώστε όλα τα μέλη της αλυσίδας να επωφελούνται. Απαιτούν μια άμεση και ειλικρινή σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα σε αγοραστές και προμηθευτές κατά την οποία και οι δύο πλευρές μπορούν να διαπραγματευτούν τους όρους της εμπορικής δραστηριότητας και να επιμεριστούν τους κινδύνους της με ισότιμο τρόπο. Επιπλέον, απαιτούν την ύπαρξη αγοραστών οι οποίοι δεσμεύονται να υποστηρίξουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην βάση την αλυσίδα προμηθειών.

Μελέτη περίπτωσης: Επιφέροντας αλλαγές στις προμήθειες της Gap Inc.

Η Gap Inc. επιχείρησε μια σειρά δράσεων για την τροποποίηση των πρακτικών αγορών της ανταποκρινόμενη στην δημόσια πίεση που της ασκήθηκε. Η εταιρία εξέτασε την αλυσίδα παραγωγής της στο σύνολό της και διαπίστωσε ότι ορισμένες αποφάσεις που λάμβανε για την πραγματοποίηση των προμηθειών της δεν είχαν μόνο επιπτώσεις στις συνθήκες εργασίας, αλλά δημιουργούσαν και προβλήματα στην ποιότητα, στην έγκαιρη παράδοση των προϊόντων και στο κόστος. Η υλοποίηση μιας εσωτερικής έρευνας έδειξε επίσης ότι ενώ οι αγοραστές δεν είναι πάντα ενήμεροι για τις επιπτώσεις των αποφάσεων που λαμβάνουν, δεν θέλουν να προκαλούν αρνητικό αντίκτυπο κατά τη λήψη των αποφάσεων τους αυτών.

Περαιτέρω βήματα που εξετάζονται από την εταιρία περιλαμβάνουν:

- την εκπαίδευση/κατάρτιση του προσωπικού.
- την έγκαιρη ενημέρωση των προμηθευτών, τη βελτίωση της εφαρμογής του σχεδιασμού της παραγωγής και τον επανασχεδιασμό της παραγωγικής διαδικασίας.
- την παροχή κινήτρων στους προμηθευτές για τη βελτίωση των προδιαγραφών παραγωγής.
- την ενθάρρυνση των προμηθευτών για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών (feedback) που εφαρμόζονται (με τη μεσολάβηση ενός εξωτερικού φορέα).
- την υλοποίηση διοικητικών αλλαγών και την ενίσχυση των διοικητικών δεσμεύσεων.

Πιο συγκεκριμένα η Gap εξέτασε κριτικά το γεγονός ότι η αναθεώρηση των πρακτικών αγορών της θα ευνοήσει και δε θα παρεμποδίσει τη δημιουργικότητα και την επιτυχία της.

Τι υποστηρίζουν οι προμηθευτές και οι εργαζόμενοι;

Μακροχρόνιες, σταθερές και εξελισσόμενες εμπορικές σχέσεις.

Άμεση σχέση ανάμεσα στους λήπτες αποφάσεων (διαβιβαστές των παραγγελιών) και στους προμηθευτές.

Έγκαιρη επικοινωνία (η καθυστερημένη λήψη αποφάσεων προκαλεί σημαντικές πιέσεις στους προμηθευτές).

Σαφής, ειλικρινής επικοινωνία και αμφίδρομη ανταλλαγή πληροφοριών (για παράδειγμα όσον αφορά τις όρους και τις συνθήκες της εμπορικής δραστηριότητας).

Κατάλληλοι μισθοί και πληρωμές: τιμές που καλύπτουν το κόστος παραγωγής και ταυτόχρονα επιτρέπουν την ύπαρξη περιθωρίων κέρδους.

Πληρωμές που βρίσκονται σε συμφωνία με τους όρους και τις συνθήκες που έχουν καθοριστεί, κατά προτίμηση άμεσες.

Σεβασμός στα διεθνώς αναγνωρισμένα δικαιώματα εργασίας.

Επιμερισμός των κινδύνων.

Τι υποστηρίζουν οι αγοραστές;

Όχι σε μια επιφανειακή εμπορική σχέση με τους προμηθευτές μας επειδή η επιτυχία τους είναι ζωτικής σημασίας για την εμπορική μας δραστηριότητα και για την δυνατότητα παροχής προϊόντων ποιότητας στους καταναλωτές.

Σαφής απαντήσεις από τους προμηθευτές σχετικά τις δυνατότητες παραγωγής.

Οι επιπτώσεις των αγορών θα πρέπει να είναι θετικές για όλους εκείνους που εμπλέκονται στην παραγωγική αλυσίδα και να οδηγεί στη μακροπρόθεσμη εμπορική επιτυχία όλων των μελών της αλυσίδας αυτής.

Εύρεση της κατάλληλης τιμής η οποία να ικανοποιεί τις απαιτήσεις τόσο των αγοραστών όσο και των προμηθευτών.

Πληρωμές που καλύπτουν το ελάχιστο τοπικό κόστος παραγωγής.

Παράδοση στους πελάτες προϊόντων που ικανοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη σχέση ποιότητας ως προς τιμή αγοράς.

Απόκτηση προϊόντων και υπηρεσιών βέλτιστης ποιότητας σε σχέση με την τιμή τους σύμφωνα με τις αρχές δεοντολογίας και ηθικής.

Τι μπορούν να κάνουν οι αγοραστής;

Έξι στάδια για την πραγματοποίηση υπεύθυνων προμηθειών.

Δεν είναι εύκολη για τους αγοραστής η εξασφάλιση της δημιουργίας δίκαιων και θετικών επιδράσεων στους ξένους προμηθευτές των προϊόντων τους. Δεν υπάρχουν γρήγορες, δεδομένες λύσεις και εύκολες απαντήσεις. Σε κάθε περίπτωση, οι αγοραστής, διαθέτοντας τη λεγόμενη "αγοραστική δύναμη", χαρακτηρίζονται από μια αδιαμφισβήτητη ισχύ και από την ύπαρξη δυνατοτήτων στήριξης ή αποδυνάμωσης των καλών συνθηκών εργασίας στις περιοχές παραγωγής των προϊόντων.

Ο σκοπός της διαβούλευσης αυτής της έκδοσης είναι η προτροπή των αγοραστής και των κυβερνήσεων να κινηθούν προς τη δέσμευση για υλοποίηση μιας τέτοιας διαδικασίας υπεύθυνων αγορών και παράλληλα η έναρξη μιας εποικοδομητικής δημόσιας συζήτησης σχετικά με το θέμα αυτό. Οι αλλαγές δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν από τη μία μέρα στην άλλη, ωστόσο η εμφάνιση βελτιώσεων είναι δυνατή.

Αυτή η σύντομη έκδοση προτείνει μια σειρά δράσεων των οποίων την υλοποίηση μπορούν να εξετάσουν οι αγοραστής και οι εταιρίες, στοχεύοντας στη βελτίωση των πρακτικών των αγορών τους, βελτιώνοντας τη ζωή των εργαζομένων, των αγροτών και των οικογενειών τους.

Στάδιο 1. Επισκόπηση της υπάρχουσας νομοθεσίας.

Το πρώτο στάδιο για τους αγοραστής θα μπορούσε να είναι η εξασφάλιση της συμφωνίας των χαρακτηριστικών των διαδικασιών τροφοδοσίας τους σε προϊόντα με τις απαιτήσεις της αντίστοιχης εθνικής νομοθεσίας και των διεθνών συμφωνιών (όπως για παράδειγμα των θεμελιωδών συνθηκών του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας και των διεθνών συμβάσεων περιβαλλοντικής προστασίας). Η υλοποίηση ενός τέτοιου βήματος δεν είναι εύκολη και για αυτό το λόγο προέκυψε το θέμα της ανάληψης εθελοντικών πρωτοβουλιών⁷. Οι πρωτοβουλίες αυτού του τύπου δίνουν περισσότερο έμφαση στη συνεχή βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν σε σχέση με την απλή εφαρμογή διαδικασιών ελέγχου της τήρησης συγκεκριμένων όρων.

Θεμελιώδεις Συνθήκες Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ILO)⁸.

- Συνδικαλιστική ελευθερία.
- Εξάλειψη εξαναγκαστικής εργασίας.
- Ισότητα.
- Εξάλειψη παιδικής εργασίας.

Στάδιο 2. Ίδρυση μιας διοικητικής επιτροπής για την επανεξέταση των πρακτικών αγορών και την ανάπτυξη ενός εμπορικού παραδείγματος.

Στάδιο 3. Ανάπτυξη ενός κώδικα διαχείρισης της επιχείρησης: Ανάπτυξη ενός σαφή και αποδεκτού κώδικα διαχείρισης της επιχείρησης ο οποίος να περιλαμβάνει δεσμεύσεις για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις αλυσίδες προμηθειών και δεσμεύσεις για τη βελτίωση των σχέσεων που αναπτύσσονται με τους προμηθευτές, για παράδειγμα την υπογραφή γραπτών συμφωνιών, την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις τάσεις της αγοράς και τις επισκέψεις στους χώρους παραγωγής.

Στάδιο 4. Εκπαίδευση των αγοραστής ώστε να κατανοήσουν τις επιπτώσεις των αποφάσεων τους,

οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν την αναβάθμιση ή την υποβάθμιση των συνθηκών εργασίας στις περιοχές παραγωγής των προϊόντων.

Στάδιο 5. Συλλογή στοιχείων και καθορισμός των όρων και των συνθηκών οι οποίες ενθαρρύνουν την υλοποίηση σταθερών βελτιώσεων στις πρακτικές αγορών.

Η υλοποίηση κοινωνικών ελέγχων (social audit) στους προμηθευτές μπορεί να θεωρηθεί μη αποτελεσματική στην περίπτωση που πραγματοποιείται με τελικό σκοπό την απομάκρυνση των παραγωγών που δεν ανταποκρίνονται στις ζητούμενες αλλαγές. Μπορεί να οδηγήσει στην ανειλικρίνεια των προμηθευτών, οι οποίοι θα προτιμήσουν να δώσουν τις "σωστές" απαντήσεις παρά να ρισκάρουν την διακοπή των εμπορικών τους σχέσεων με τους αγοραστής. Η αμοιβαία και εποικοδομητική ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις επιπτώσεις της διαχείρισης των προμηθειών και των αγορών, η οποία πραγματοποιείται χωρίς έναν τέτοιο φόβο διακοπής των εμπορικών σχέσεων, μπορεί να αποβεί χρήσιμη για τις εταιρίες και να διευκολύνει την επίτευξη βελτιώσεων στις πρακτικές των αγορών. Η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι προμηθευτές μπορεί να καταδείξει ιδιαίτερα επιζήμιες πρακτικές αγορών.

Στάδιο 6. Αξιολόγηση και επιβράβευση της απόδοσης των αγοραστής και των προμηθευτών στον τομέα των υπεύθυνων αγορών.

Μελέτη περίπτωσης: Το γάλα και η εταιρία Marks and Spencer (M&S)⁹.

Παρόλο που οι κτηνοτρόφοι πληρωνόταν ικανοποιητικά για την παροχή του γάλακτος στην εταιρία Marks and Spencer, αποδείχθηκε ότι είχαν ανάγκη από μια βεβαίωση λήψης σταθερών αποδοχών η οποία θα καθιστούσε δυνατό τον οικονομικό προγραμματισμό και την πραγματοποίηση μελλοντικών σχεδίων από την πλευρά τους, καθώς υπήρχε διακύμανση στην τιμή αγοράς του γάλακτος. Σε συνεργασία με τους κτηνοτρόφους και τους προμηθευτές γάλακτος αναπτύχθηκε ένα μοντέλο σταθερών σε μακροπρόθεσμη βάση τιμών το οποίο έλαβε υπόψη του το κόστος της κυμαινόμενης παραγωγής με βάση επίσημα στοιχεία, όπως για παράδειγμα το κόστος των ζωοτροφών.

Το μοντέλο αυτό περιλαμβάνει επίσης την παροχή επιδότησης στους κτηνοτρόφους εκείνους των οποίων η δραστηριότητα βρίσκεται σε συμφωνία με τις προδιαγραφές της M&S σε σχέση με τους κανόνες υγιεινής και τη χρήση μη γενετικά τροποποιημένων ζωοτροφών.

Οι προμηθευτές της M&S έχουν τώρα εξασφαλίσει σταθερή τιμή για το γάλα σε εξαμηνιαία βάση. Η ανταλλαγή πληροφοριών είχε τελικά θετικές επιπτώσεις για τους παραγωγούς. Πράγματι, αυτοί τώρα είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν έναν αποδοτικότερο μελλοντικό σχεδιασμό, γεγονός το οποίο αποτελεί πλεονέκτημα και για την ίδια την εμπορική δραστηριότητα της M&S.

Χαρακτηριστικά και δείκτες υπεύθυνων αγορών.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει ομαδοποιημένα ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των υπεύθυνων αγορών, τα επιχειρηματικά παραδείγματα που αντιστοιχούν σε κάθε ένα από αυτά και τα σχετικά κοινωνικά θέματα. Τέλος προτείνει ορισμένους δείκτες οι οποίοι μπορούν να κατευθύνουν τους αγοραστές σε υπεύθυνες αγορές. Στόχος της παρουσίασης αυτού του πίνακα είναι η δημιουργία ενός σχετικού προβληματισμού για την έναρξη ενός δημόσιου διαλόγου σχετικά με το πολυδιάστατο θέμα των υπεύθυνων αγορών.

Χαρακτηριστικά υπεύθυνων αγορών.	Επιχειρηματικά Παραδείγματα
<p>1. Καλές σχέσεις με τους προμηθευτές. Στόχος: Στόχος των αγοραστών είναι η καλλιέργεια μακροπρόθεσμων εμπορικών σχέσεων, σταθερών, βασισμένων στην εμπιστοσύνη και στον επιμερισμό των κινδύνων. Οι αγοραστές βασίζονται στην ειλικρινή σχέση που αναπτύσσουν με τους προμηθευτές τους.</p>	<p>Η σταθερή σχέση αμοιβαίας ωφέλειας μεταξύ αγοραστών-προμηθευτών είναι βασική όχι μόνο για την παράδοση των προϊόντων αλλά και για την επίτευξη συνεχών βελτιώσεων στην απόδοση της αλυσίδας προμηθειών και την εφαρμογή καινοτομικών προσεγγίσεων στην παραγωγή νέων προϊόντων. Η συχνή αλλαγή στη συνεργασία με τους προμηθευτές έχει κόστος σε χρόνο και χρήματα.</p>
<p>2. Ουσιαστική και έγκαιρη επικοινωνία. Στόχος: Οι προμηθευτές γνωρίζουν τους όρους που ρυθμίζουν τις εμπορικές σχέσεις. Διαθέτουν μια σχέση ουσιαστικής επικοινωνίας με τους αγοραστές τους για την κατανόηση των απαιτήσεων τους. Καθώς έχουν μια σχέση αλληλεπίδρασης με αυτούς μπορούν να πραγματοποιήσουν διαπραγματεύσεις με βάση της ανάγκες τους.</p>	<p>Η προβληματική επικοινωνία θέτει σε κίνδυνο την παράδοση και την ποιότητα των προϊόντων. Οι προμηθευτές οι οποίοι είναι επαρκώς ενημερωμένοι θα θεωρήσουν ότι έχουν "χτίσει" μια σχέση εκτίμησης με τις εταιρίες που συνεργάζονται και θα επενδύσουν στην ενίσχυση της σχέσης αυτής και στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.</p>
<p>3. Βιώσιμες τιμές και τιμολόγηση. Στόχος: Οι τιμές επιτρέπουν στους προμηθευτές και στους αγοραστές να επωφεληθούν αμοιβαία από τη σχέση τους και επιπλέον επιτρέπουν και στα άλλα μέλη της παραγωγικής αλυσίδας την κάλυψη του κόστους παραγωγής και την εξασφάλιση ένα δίκαιου κέρδους.</p>	<p>Η πίεση μείωσης του κόστους των προϊόντων οδηγεί συχνά στην μείωση των δαπανών προστασίας της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων και στην υιοθέτηση πρακτικών διαχείρισης που βασίζονται στην εκμετάλλευσή τους. Αυτές οι πρακτικές, αν υιοθετηθούν από τους προμηθευτές, μπορούν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά την ποιότητα των προϊόντων και τη φήμη των εταιριών.</p>
<p>4.Σαφείς όροι για το χρόνο παράδοσης των παραγγελιών και το χρόνο πληρωμής. Στόχος: Οι όροι πληρωμής των προμηθευτών είναι σαφείς και οι συνθήκες πληρωμής τους ομαλές και διαφανείς. Το χρονοδιάγραμμα των παραγγελιών είναι ολοκληρωμένο, συμπεριλαμβάνει δηλαδή τις ημερομηνίες παράδοσης και τους σχετικούς με την ακύρωση της παραγγελίας όρους.</p>	<p>Σύντομοι χρόνοι παράδοσης των παραγγελιών θέτουν σε κίνδυνο την ποιότητα των προϊόντων. Η καθυστέρηση των πληρωμών ορισμένες φορές μπορεί να θέσει σε κίνδυνο ολόκληρη την εμπορική δραστηριότητα των προμηθευτών και πιθανά και την ίδια την προμήθεια των προϊόντων.</p>
<p>5. Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην αλυσίδα παραγωγής. Στόχος: Οι αγοραστές και οι προμηθευτές γνωρίζουν και λειτουργούν με βάση τις ελάχιστες αρχές σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αγοραστές προτιμούν τη συνεργασία με εκείνους τους προμηθευτές οι οποίοι πραγματοποιούν αποδεδειγμένες προσπάθειες βελτίωσης στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα.</p>	<p>Οι προμηθευτές που έχουν βελτιώσει τις αναφερόμενες στον κοινωνικό τομέα πρακτικές τους, έχουν συχνά αυξημένη παραγωγικότητα, παρέχουν καλύτερης ποιότητας προϊόντα και περιορίζουν το ρίσκο που σχετίζεται με την ύπαρξη μιας αρνητικής εταιρικής εικόνας.</p>
<p>6. Υποστήριξη των μικρών παραγωγών και των εργαζομένων σε οικιακή βάση. Στόχος: Το ποσοστό των προϊόντων που αγοράζονται από μικρούς γαιοκτήμονες, εργαζόμενους σε οικιακή βάση, συνεταιρισμούς δημοκρατικής λειτουργίας και μειονεκτικές περιοχές δεν αλλάζει άσκοπα.</p>	<p>Μικροεπιχειρηματίες και εργαζόμενοι σε οικιακή βάση, οι οποίοι διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην αλυσίδα παραγωγής, συχνά απασχολούνται σε τομείς που απαιτούν εντατική εργασία, παράγοντας προϊόντα υψηλότερης ποιότητας αρκετές φορές με το χαμηλότερο ανά μονάδα προϊόντος κόστος (για παράδειγμα το βαμβάκι της Δυτικής Αφρικής).</p>

Κοινωνικά θέματα/προβλήματα

Πιθανοί δείκτες

Ένας συνεχώς αυξανόμενος αριθμός εργαζομένων απασχολείται με συμβάσεις περιορισμένου χρόνου και κατά συνέπεια οι επενδύσεις (για παράδειγμα στον τομέα της εκπαίδευσης/κατάρτισης και της τεχνολογικής αναβάθμισης) δεν υλοποιούνται εξαιτίας του φόβου διακοπής των εμπορικών σχέσεων μετά την ακύρωση μιας τρέχουσας παραγγελίας. Μέσω της ύπαρξης εμπορικών σχέσεων σταθερότητας και συνέχειας, οι τοπικές κοινότητες θα επωφεληθούν από τις πολλαπλασιαστικού τύπου θετικές επιπτώσεις των επενδύσεων των προμηθευτών και από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- Υπάρχει διαφάνεια στην υιοθέτηση των κριτηρίων επιλογής των προμηθευτών;
- Ποσοστό των σημαντικότερων παραγωγών των οποίων η έδρα της δραστηριότητάς τους είναι γνωστή
- Ποσοστό των αγορών που πραγματοποιούνται σε ένα περιβάλλον σταθερών και μόνιμων σχέσεων σε σχέση με το ποσοστό των συμβατικών αγορών.
- Διαφοροποίηση των τιμών αγοράς των προϊόντων σε ετήσια βάση ανά προμηθευτή.
- Ποσοστό ετήσιων αλλαγών στη συνεργασία με τους σημαντικότερους προμηθευτές

Οι προμηθευτές και οι καλλιεργητές είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν μελλοντικά σχέδια αν μπορούν να ανταλλάξουν πληροφορίες με τους αγοραστές τους σχετικά με προϊόντα τους και αν γνωρίζουν την ποσότητα των προϊόντων που είναι πιθανόν να πουλήσουν εντός των μελλοντικών μηνών.

- Ποσοστό των προμηθευτών με δυνατότητα πρόσβασης σε εμπορικές πληροφορίες που αφορούν την πολιτική που ακολουθούν οι αγοραστές κατά την πραγματοποίηση των παραγγελιών, την εμφάνιση προβλημάτων χαμηλής ποιότητας των προϊόντων, την υλοποίηση διαφημιστικών δράσεων και τη διατύπωση παραπόνων.
- Υπάρχει διαδικασία διατύπωσης παραπόνων; Ποιο είναι το ποσοστό των παραγωγών που γνωρίζει τη διαδικασία αυτή;
- Πόσες φορές το χρόνο πραγματοποιείται αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αγοραστών-προμηθευτών σχετικά με τα θέματα που αφορούν τα προϊόντα συμπεριλαμβανομένων των βελτιώσεων που έχουν σημειωθεί στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα;

Οι τιμές που καλύπτουν το κόστος παραγωγής και επιτρέπουν την ύπαρξη περιθωρίων κέρδους είναι αναγκαίες για την εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων που θα επιτρέψουν στους εργαζομένους, στους καλλιεργητές και τις οικογένειές τους να ζήσουν με αξιοπρέπεια. Ύπαρξη ευρύτερων περιθωρίων κέρδους συμβάλλουν στην κοινωνική πρόοδο.

- Υπάρχει κάποιος μηχανισμός που καθιστά δυνατό στους προμηθευτές, τους εργαζομένους σε αυτούς και στα τρίτα συμβαλλόμενα μέλη να εκτιμήσουν αν το κόστος δεν είναι βιώσιμο; Πώς λειτουργεί;
- Για ορισμένους τομείς της βιομηχανίας στους οποίους οι παραγωγοί των πρώτων υλών είναι εκτεθειμένοι σε σημαντικό βαθμό σε κινδύνους; Ποιο είναι το ποσοστό των εμπορικών δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζεται από την εφαρμογή ενός μοντέλου ελαχίστων αποδεκτών τιμών (για παράδειγμα την ύπαρξη μιας ελάχιστης εθνικής τιμής εξαγωγής ή μια τιμή δικαίου εμπορίου);
- Ποσοστό των προμηθευτών με τους οποίους η ισχύουσα συνεργασία και η πολιτική της μισθοδοσίας ορίζεται με συλλογική σύμβαση.

Οι σύντομοι χρόνοι παράδοσης και οι μη τακτικοί όροι των παραγγελιών έχουν άμεσες επιπτώσεις στην ικανότητα των προμηθευτών να προσφέρουν ασφαλείς και τακτικές υπηρεσίες. Μπορούν να οδηγήσουν σε αναγκαστικές υπερωρίες των εργαζομένων. Η εμφάνιση απρόβλεπτου κόστους κατά την εμπορική συνεργασία με μεγάλες εταιρίες και η εφαρμογή όρων μακροπρόθεσμων πληρωμών μπορούν να επιδράσουν αρνητικά στην οικονομική σταθερότητα των περισσότερο ανίσχυρων παραγωγών οδηγώντας τελικά στην περαιτέρω καθυστέρηση των πληρωμών.

- Καθορίζονται οι όροι πληρωμής από γραπτά συμβόλαια;
- Ποσοστό των πληρωμών που παρέχεται έγκαιρα ή πριν την τελική ημερομηνία που έχει οριστεί.
- Αριθμός ημερών που μεσολαβεί ανάμεσα στην τελική τροποποίηση της παραγγελίας και την ημερομηνία αποστολής της.
- Πόσο συχνά τροποποιούνται ποσότητες και τιμές μετά την ημερομηνία πραγματοποίησης της παραγγελίας;
- Πόσες τροποποιήσεις στις ποσότητες και στις τιμές υπάρχουν ανά παραγγελία;

Οι ελάχιστες αρχές και κανόνες για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν γίνονται σεβαστοί από την πλειοψηφία των παγκοσμιοποιημένων αλυσίδων αγορών. Οι αγοραστές προτιμούν να εργάζονται με τους προμηθευτές τους για τη βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν παρά να διακόψουν τις εμπορικές σχέσεις που είναι επιζήμιες για τους εργαζομένους.

- Ποσοστό των προμηθευτών που γνωρίζουν τις ελάχιστες αποδεκτές εργατικές προδιαγραφές πριν εμπλακούν στην εμπορική δραστηριότητα.
- Υπάρχουν συστήματα που εφαρμόζονται και είναι ικανά να βοηθήσουν τους προμηθευτές να ανταποκριθούν σε αυτά τις ελάχιστες προδιαγραφές; Αν ναι, παρακαλώ περιγράψτε τα.
- Ποσοστό των αγοραστών που είναι κατάλληλα πληροφορημένοι/καταρτισμένοι ώστε να μπορούν κατανοήσουν τις ελάχιστες αυτές προδιαγραφές και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η υιοθέτηση συγκεκριμένων πρακτικών, στην ικανότητα των προμηθευτών να ανταποκριθούν στις προδιαγραφές αυτές.
- Η βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στην αλυσίδα προμηθειών συμπεριλαμβάνεται στις εμπορικές υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι αγοραστές, στα κίνητρα τους και στα κριτήρια των αξιολογήσεων;

Μικροεπιχειρηματίες και εργαζόμενοι σε οικιακή βάση διαθέτουν μια σημαντική παρουσία στις αγροτικές κοινότητες αλλά η παρουσία τους γίνεται όλο και λιγότερο αισθητή στις παγκόσμιες παραγωγικές αλυσίδες. Αποκτούν όλο και πιο ανίσχυρη θέση κατά τη συγχώνευση των πηγών τροφοδοσίας

- Υπάρχει πολιτική αναγνώρισης του ρόλου που διαδραματίζουν οι μικροεπιχειρηματίες και οι εργαζόμενοι σε οικιακή βάση στις αλυσίδες προμηθειών;
- Υπάρχουν συστήματα διασφάλισης της εφαρμογής μακροπρόθεσμων αλλαγών στην προμήθεια προϊόντων από μικρούς παραγωγούς ή εργαζομένους σε οικιακή βάση, η εφαρμογή των οποίων απαιτεί την ύπαρξη διοικητικής άδεια από τις εταιρίες;
- Διαθέτει η εταιρία εξειδικευμένους μηχανισμούς ή όργανα τα οποία μπορούν να υποστηρίξουν τους μικρούς προμηθευτές, τους καλλιεργητές και τους εργαζομένους σε οικιακή βάση στην περαιτέρω εξέλιξη των δραστηριοτήτων τους και παράλληλα να συμβάλουν στην ανάπτυξη της αλυσίδας παραγωγής; Αν ναι, πώς λειτουργούν;

Τι μπορούν να κάνουν οι κυβερνήσεις.

Οι εταιρίες και οι αγοραστές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως οι μοναδικοί υπεύθυνοι για την υλοποίηση βελτιώσεων στις αλυσίδες παραγωγής των αναπτυσσόμενων χώρων. Οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο όσον αφορά τον καθορισμό ενός θεσμικού πλαισίου εντός του οποίου υλοποιούνται οι εμπορικές δραστηριότητες. Το εύρος των ευθυνών των εταιριών και των κυβερνήσεων αποτελεί ένα θέμα ευρύτερου δημόσιου διαλόγου. Στο κεφάλαιο αυτό της έκδοσης επισημαίνονται ορισμένα σημεία στα οποία θεωρείται απαραίτητη μια δραστικότερη κρατική παρέμβαση. Τονίζεται ότι η έκδοση έχει ως στόχο της περισσότερο την προώθηση μιας σχετικής δημόσιας διαβούλευσης παρά την παρουσίαση μιας τελικής ατζέντας.

1. Υπάρχοντα όργανα δημόσιας πολιτικής.

Κανονισμοί για τον ανταγωνισμό.

Οι ισχύοντες κανονισμοί για τον ανταγωνισμό στοχεύουν στο να εμποδίσουν την ύπαρξη μονοπωλίων που δρουν εις βάρος των καταναλωτών. Οι κανονισμοί αυτοί δεν αναφέρονται στην ισχυρή δύναμη των αγοραστών η οποία μπορεί να επιδράσει αρνητικά στους ξένους παραγωγούς που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να διευρύνουν το περιεχόμενο των κανονισμών για τον ανταγωνισμό:

- Εξετάζοντας τη συγκέντρωση των αγορών σε συγκεκριμένες αλυσίδες παραγωγής.
- Ενισχύοντας τη συνεργασία ανάμεσα στις αρχές ελέγχου του ανταγωνισμού με στόχο την παρέμβαση στις παγκόσμιες αγορές, πιθανά ιδρύοντας μια νέα διεθνή αρχή για τον ανταγωνισμό.
- Επιτρέποντας τη διάλυση πολυεθνικών εταιριών στην περίπτωση που αυτό απαιτείται στα πλαίσια ενός δίκαιου ανταγωνισμού.

Η δύναμη των αγοραστών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να μεσολαβήσει για την επαναρρύθμιση της ισορροπίας ανάμεσα στην ισχύ των εταιριών η οποία διαταράσσεται στην περίπτωση που λίγες εταιρίες ελέγχουν ένα μεγάλο μέρος της αγοράς ενός προϊόντος. Ορισμένες κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αρχίσει ήδη να εξετάζουν τα εξής σημεία προβληματισμού όσον αφορά τη λειτουργία των σούπερ μάρκετς:

- τις πωλήσεις σε τιμές κάτω του κόστους.
- τη ληστρική τιμολόγηση των προϊόντων.
- τις μονόπλευρες αλλαγές των όρων των συμβολαίων που πραγματοποιούνται μετά από καθυστερημένη ειδοποίηση (οι οποίες μπορούν να καταστρέψουν οικονομικά τους μικρούς παραγωγούς).
- τις εκπώσεις οι οποίες ζητούνται από τους προμηθευτές λόγω των αλλαγών αυτών.
- τον άμεσο αποκλεισμό προϊόντων από την παραγγελία μετά από μη έγκαιρη ειδοποίηση.
- τον περιορισμό μικρών καταστημάτων λιανικής πώλησης της δυνατότητας απόκτησης προϊόντων από την πλευρά των ιδιοκτητών των σούπερ μάρκετς.

Διεθνής Οργανισμός Εργασίας.

Η πλειοψηφία των κρατών έχει υπογράψει και επικυρώσει τις βασικές συνθήκες του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (βλ.σελ 7), ωστόσο μόνο ορισμένα από αυτά τις έχουν θέσει σε εφαρμογή. Τα κράτη-εξαγωγείς θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να γνωστοποιήσουν τις αρχές των βασικών αυτών συμβάσεων στους εργαζόμενους τους και να αυξήσουν τη σχετική διάθεση των πόρων προς αυτήν την κατεύθυνση.

Εκπόνηση αναφορών από τις εταιρίες.

Ορισμένα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εκπονήσει αναφορές σχετικά με κάποια κοινωνικά ή μη οικονομικά εμπορικά θέματα. Αυτές οι πληροφορίες βοηθούν στις κυβερνήσεις, τους επενδυτές, κ.α. να κατανοήσουν τις επιπτώσεις λειτουργίας των εταιριών και τις μελλοντικές τάσεις που διαμορφώνονται.

2. Τι μπορούν να κάνουν οι κυβερνήσεις μέσω των διεθνών θεσμικών οργάνων.

Ηνωμένα Έθνη: Συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα¹⁰ έχει συνταχθεί εδώ και περισσότερο από 50 χρόνια. Το 2003 η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα δημοσιοποίησε ένα έγγραφο στο οποίο προτείνονται ορισμένοι κανονισμοί που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα οι οποίοι θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά την υλοποίηση των εμπορικών δραστηριοτήτων¹¹. Το έγγραφο αυτό αφορά την εξασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα εξής έξι πεδία: την προσωπική ασφάλεια, τα δικαιώματα των εργαζομένων (συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων αναγκαστικής εργασίας, παιδικής εργασίας, ασφάλειας και την υγιεινής, παροχής αποζημίωσης και συνδικαλιστικής ελευθερίας), την παροχή ίσων ευκαιριών, το σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας, την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Επί του παρόντος, αυτό το έγγραφο καθώς επίσης και άλλες αντίστοιχες προσεγγίσεις βρίσκονται σε στάδιο αναθεώρησης.

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Οι ορισμένοι από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) κανονισμοί θα πρέπει να επανεξεταστούν με στόχο τη δημιουργία περισσότερο ισόρροπων σχέσεων μεταξύ των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων κρατών όσον αφορά το παγκόσμιο εμπόριο.

- Γεωργία
 - Έξι αφρικανικά κράτη υπέγραψαν και κατέθεσαν μια πρόταση στον Π.Ο.Ε., η οποία αφορούσε την ανάληψη δράσεων σχετικά με τη συμφωνία G.A.T.T. για την κρίση των τιμών των πρώτων υλών.
 - Τα ανεπτυγμένα κράτη θα πρέπει να μειώσουν τις επιδοτήσεις της γεωργικής τους παραγωγής.
 - Το καθεστώς δασμολόγησης θα πρέπει να βελτιωθεί. Για παράδειγμα οι δασμοί για τις μπανάνες θα μπορούσαν να διαφοροποιούνται ανάλογα με την υιοθέτηση της εφαρμογής διαφορετικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών πρότυπων από τους παραγωγούς.
- Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά μη γεωργικών προϊόντων δημιουργεί ανησυχία στα αναπτυσσόμενα κράτη. Στα κράτη αυτά θα πρέπει να δοθεί (σε επίπεδο εθνικής πολιτικής) η δυνατότητα προστασίας των βασικών τομέων της οικονομίας τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος αύξησης ή μείωσης των τελωνιακών δασμών.

3. Θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα: Εξέταση προτάσεων δημόσιας πολιτικής.

Διαχείριση προσφοράς/προμηθειών τομέων που παρουσιάζουν πλεόνασμα.

Με την πτώση των τιμών των πρώτων υλών δημιουργήθηκε μια αυξανόμενη ανάγκη εξέτασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση των συμφωνιών διαχείρισης των προμηθειών. Αυτές οι συμφωνίες θα μπορούσαν να εξειδικευτούν ανάλογα με την κάθε αγορά με βάση τις συγκεκριμένες τεχνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν.

Εταιρική ευθύνη.

Τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχουν διάφορες πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο τους την ανάπτυξη ενός κανονισμού για τη δημιουργία ενός πλαισίου ομοιογενών δράσεων, ο οποίος θα καθιστά τις εταιρίες νομικά υπεύθυνες όσον αφορά τις επιπτώσεις της λειτουργίας τους στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος¹².

Πρόσβαση σε πληροφορίες.

Σε στάδιο ανάπτυξης βρίσκονται ορισμένες προτάσεις σχετικά με την παροχή ευρείας πληροφόρησης για τις εταιρικές δραστηριότητες. Οι προτάσεις αυτές περιλαμβάνουν την άδεια πρόσβασης σε πληροφορίες που αφορούν τους καλλιεργητές και τους εργαζομένους και τη διεύρυνση των πληροφοριών που είναι προσβάσιμες στο κοινό π.χ. εκείνων που αφορούν την ανιχνευσιμότητα των προϊόντων.

4. Άλλες δράσεις την υλοποίηση των οποίων μπορούν να αναλάβουν τα κράτη.

Παροχή και χρήση βοήθειας και επιχορηγήσεων

Η Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της μπορούν να εξασφαλίσουν ότι η βοήθεια τους:

- Δεν επιτρέπει την αύξηση των προμηθειών πρώτων υλών χωρίς την εξέταση των συνεπαγόμενων επιπτώσεων στα αναπτυσσόμενα κράτη και στις παρούσες συνθήκες προσφοράς-ζήτησης των προϊόντων.
- Υποστηρίζει τη βελτίωση των δυνατοτήτων διαπραγμάτευσης εργαζομένων και καλλιεργητών.
- Ενισχύει την πρόσβαση των μικρών παραγωγών στην αγορά, για παράδειγμα μέσω της συμμετοχής τους σε επίσημες διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τον προσδιορισμό των εμπορικών προδιαγραφών.

Δημόσιες προμήθειες σε συμφωνία με τις κρατικές πολιτικές.

Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα μπορούσαν να επανεξετάσουν τις προμήθειες τους από τις αναπτυσσόμενες χώρες, σύμφωνα με τις προτάσεις που παρουσιάστηκαν σε αυτό το έγγραφο διαβούλευσης.

Υπεύθυνες αγορές

Οι αγοραστές κατέχουν πρωταρχική θέση στην υλοποίηση των εμπορικών δραστηριοτήτων. Οι προμηθευτές τους διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την επιτυχία των εταιριών. Αν η παραγωγική αλυσίδα λειτουργεί σωστά, η εμπορική δραστηριότητα θα είναι επικερδής. Αλλά σε μία αγορά τόσο ανταγωνιστική όπως η σημερινή και σε ένα κόσμο όλο και περισσότερο παγκοσμιοποιημένο, είναι δυνατόν να υπάρχουν "σωστές προμήθειες" από τα αναπτυσσόμενα κράτη; Και τι σημαίνει αυτό για εκείνους που καλλιεργούν ή δημιουργούν προϊόντα;

Αυτή η έκδοση επιθυμεί να συμβάλει στην υλοποίηση μιας δημόσιας συζήτησης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να πραγματοποιηθούν περισσότερο υπεύθυνες προμήθειες. Στηριζόμενη σε μελέτες περιπτώσεων τεσσάρων τομέων και παραδείγματα πραγματικών εμπορικών δραστηριοτήτων, εξετάζει τα επιχειρήματα που υπάρχουν υπέρ και κατά των δίκαιων αγορών και προσδιορίζει ορισμένες κατευθυντήριες αρχές οι οποίες πιθανά να μπορούν να εφαρμοστούν μελλοντικά.

Η έκδοση αυτή, συντάχθηκε από 4 οργανώσεις του δικαίου και αλληλέγγυου εμπορίου στα πλαίσια της υλοποίησης ενός ευρύτερου σχετικού προγράμματος. Είμαστε πρόθυμοι να λάβουμε τα σχόλια και τις προτάσεις σας σχετικά με οποιοδήποτε θέμα περιλαμβάνεται σε αυτήν την έκδοση.

Παρακαλούμε πείτε μας αυτό που σκέφτεστε!

Είμαστε πρόθυμοι να λάβουμε από την πλευρά σας γραπτά σχόλια και προτάσεις σχετικά με οποιοδήποτε θέμα θίγεται στα πλαίσια αυτής της έκδοσης.

Πώς να φτάσουν σε εμάς τα δικά σας σχόλια:

Μπορείτε να αποστείλετε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τις ιδέες και τα σχόλια σας στην ηλεκτρονική διεύθυνση responsible-purchasing@traidcraft.org.uk.

Στο κάτω μέρος της σελίδας μπορείτε να βρείτε τις ταχυδρομικές διευθύνσεις και τα στοιχεία ορισμένων συνεργατών μας.

Μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας www.responsible-purchasing.org

στην οποία υπάρχει ένα σχετικό έντυπο το οποίο μπορείτε να συμπληρώσετε και να αποστείλετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση responsible-purchasing@traidcraft.org.uk.

Εναλλακτικά μπορείτε να το τυπώσετε και να το αποστείλετε ταχυδρομικά σε μία από τις διευθύνσεις που ακολουθούν. Δεν είναι απαραίτητο να χρησιμοποιήσετε το έντυπο που προαναφέρθηκε αν προτιμάτε να αποστείλετε μια δική σας αναφορά άλλου τύπου.

Σημειώσεις

1. www.rainforest-alliance.org
2. Euromonitor, αναφορά από C. Pope Murray (2001) Salomon Smith Barney Equity Research, 'Crossing the Pond: European Growth Strategies'.
3. Oxfam. (2004) 'Trading Away Our Rights: Women in Global supply chains' σελ. 51. <http://www.sustainable-coffee.net/>
4. Αναφορά Φόρουμ για το μέλλον: συνέδριο σχετικά με τη διεθνή ανταγωνιστική βιομηχανία υφαντουργίας και ρουχισμού, 27-29 Ιουνίου 2005, Dhaka, Μπαγκλαντές, <http://www.mfaforum.org/index.shtml>
5. Εκδόσεις SAUS (1993), "Καλές" επιχειρήσεις: μελέτες περιπτώσεων σχετικά με την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων.
6. Ethical Trading Initiative (2005), Υπόθεση των διαφορών ανάμεσα στις εμπορικές δραστηριότητες και τις δραστηριότητες του δικαίου εμπορίου: ανοίγοντας το δρόμο προς νέες προσεγγίσεις που αφορούν τις πρακτικές των αγορών. www.ethicaltrade.org
7. <http://www.ilo.org/public/english/standards/norm/whatare/fundam/>
8. Ενημερωτικό Δελτίο Dairy Industry, Μάρτιος 2005.
9. <http://www.hrweb.org/legal/udhr.html>
10. O.H.E. (2003) "Κανονισμοί των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την ευθύνη των πολυεθνικών εταιριών και άλλες δραστηριότητες των εταιριών αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. [http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.Sub.2.2003.12.Rev.2.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.Sub.2.2003.12.Rev.2.En?Opendocument)
11. <http://www.corporate-responsibility.org>

Συνεργάστηκαν για τη συγγραφή αυτής της αναφοράς:

Εταιρίες, ερευνητές και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα θέλαμε να απευθύνουμε προς τους: Indrajit, Chatterjee, Rachel Crossley, Damir Dragicevic, Tom Lines, Rosey Hurst, Hilary Murdoch, Louise Nichols, Liz Parker, Michael Pennant-Jones, Helen Turner και Bill Vorley.

Μετάφραση: Ελένη Σπιριδάκη, Μαρία Νομικού.

Φωτογραφίες

Εξώφυλλο πάνω αριστερά: Fairtrade Foundation.
Εξώφυλλο πάνω δεξιά και στη σελίδα 2: Sean Sprague, Panos.
Εξώφυλλο κάτω αριστερά: Agrocel.
Εξώφυλλο κάτω δεξιά και στη σελίδα 10: Emmanuel Herman.

Fair Trade HELLAS Νίκης 30
10677 Αθήνα
info@fairtrade.gr
www.fairtrade.gr
210 3614070

Traidcraft Exchange
Unit 306
16 Baldwin's Gardens
Λονδίνο
EC1N 7RJ
Ηνωμένο Βασίλειο
Τηλ: (+44) 020 7242 3955
Fax: (+44) 020 7242 6173
E-mail:
policy@traidcraft.org.uk
Web site:
www.traidcraft.org.uk

Consorzio
Ctm altromercato
Via Francia, 1/C
37135 Verona, Ιταλία
Τηλ: (+39) 045 800 8081
Fax: (+39) 045 800 8020
E-mail:
info@altromercato.it
Web site:
www.altromercato.it

IDEAS -
Comercio Justo
Av. Amargacena,
Parcela 9, Nave 7
14013 Córdoba, Ισπανία
Τηλ: (+34) 957 429080
Fax: (+34) 957 429845
E-mail:
info@ideas.coop
Web site:
www.ideas.coop

Oxfam-Wereldwinkels vzw
Verwerijstraat 17
B-9000 Gent, Βέλγιο
Τηλ: (+32) 9 218 88 99
Fax: (+32) 9 218 88 77
E-mail:
oxfam.wereldwinkels@oww.be
Website:
www.oww.be

Η υλοποίηση του προγράμματος αυτού χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.